

Majanduse ja ettevõtluse alused

Gümnaasiumi valikkursus

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) Oskab mõelda majanduslikult ja on ettevõtlik.
- 2) Teab majanduse olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid.
- 3) Oskab kasutada majandusalaseid teadmisi ja oskusi oma igapäevaelus.
- 4) Õpib tundma ettevõtluse põhimõtteid.
- 5) Teab oma õigusi ja kohustusi kui kodanik, tarbija, töötaja ja ettevõtja.
- 6) Oskab kasutada statistilisi materjale, erialast kirjandust ja infotehnoloogilisi vahendeid, et hankida ja kasutada erinevad informatsiooni.
- 7) Oskab oma seisukohta avaldada ja põhjendada.
- 8) Saab aru ühiskonnas ja majanduses toimuvatest protsessidest ning nende vahelistest seostest.

2. Kursuse lühikirjeldus

Kursuse põhiteemad:

- 1) Majanduse olemus
- 2) Erinevad majandussüsteemid
- 3) Nõudlus ja pakkumine
- 4) Isiklik majandus
- 5) Tarbijakaitse
- 6) Tööjõud
- 7) Ettevõtlus
- 8) Ettevõtte raamatupidamine
- 9) Konkurents
- 10) Turundus
- 11) Raha- ja finantsmajandus
- 12) Riigi rahandus
- 13) Rahvusvaheline majandus
- 14) Töökeskkonnaohutus

3. Õppetegevus

Õppetegevus toimub klassiruumis loengu ja seminaride vormis. Õppeprotsessis on olulisel kohal arutelud, diskussioonid, ajurünnakud, väitlused, rühmatööd, rollimängud, kohtumised erialaspetsialistidega.

4. Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õppest toimub klassiruumis, kus on võimalused mööbli ümberpaigutamiseks rühmatööde jaoks, internetiühendus, audiovisuaalse materjali ja infotehnoloogiliste vahendite kasutamise võimalused. Õppe mitmekesistamiseks kasutatakse klassiruumi ka väljaspool koolimaja (ettevõtted, KOV).

5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks.

Kontrollitakse ja hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi, majandusalaste tekstide ning statistiliste andmetega töötamise oskust, informatsiooni leidmist ja situatsioonide lahendamist, praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, rühmas ja meeskonnas töötamise oskust, oskust luua seoseid ja oma arvamuste argumenteerimist.

Õpitulemusi hinnatakse peamiselt arvestusliku hindegaga (arvestatud/mitte arvestatud). Kursuse hinne kujuneb kontrollitööde, iseseisvate tööde, paaris- ja rühmatööde, esitluste hinnetest. Positiivse kursusehinne saamise eelduseks on kõikide ülesannete nõuetekohane täitmine.

6. Õppesisu ja õpitulemused

Õpitulemused	T	Õppesisu ja mõisted	Hindamine
1. Majanduse olemus	2	Mõisted: Mikro- ja makroökonomika. Tootmisressursid. Nappus.	
Õpilane mõistab majanduse olemust ja majanduskeskkonna toimimist. Teab, kuidas nappus sunnib inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid.		Mikro- ja makroökonomika. Majanduse põhiküsimused – mida, kuidas, kellele? Vajadused. Tootmisressursid. Nappus.	- Majandusuudis ja selle analüüs. - Rühmatöö
2. Erinevad majandussüsteemid	2	Mõisted: Tava-, käsu-, turu- ja segamajandus. Lisamaterjalid, külalislektorid: Põltsamaa kaubandus 1992. ja 1994. aastal.	
Õpilane oskab analüüsida, kuidas erinevad majandussüsteemid lahendavad põhilisi majandusprobleeme.		Erinevad majandussüsteemid, nende eelised ja puudused. Turumajanduse tugisambad.	
3. Nõudlus ja pakkumine	2	Mõisted: Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, elastsus. Ülejääk ja defitsiit.	
Õpilane oskab iseloomustada nõudluse ja pakkumise koostamist tasakaaluhinna kujundamisel. Saab aru nõudluse ja pakkumise		Nõudlus ja pakkumine, neid mõjutavad tegurid. Tasakaaluhind, selle leidmine. Hinnaelastsus.	Graafikute koostamine.

graafikutest. Oskab analüüsida ülejäägi ja defitsiidi tagajärgi.		Nõudluse ja pakkumise graafikud. Ülejääk ja defitsiit, nende mõju majandusele.	
4. Isiklik majandus	6	Mõisted: Tarbimine. Maslow vajaduste püramiid. Eelarve. Ostukorv, tarbijahinnaindeks. Lisamaterjalid, külalislektorid: Õppefilm: „Ka Sinust võib saada aktsionär“. Kommertspankade kodulehed. https://minuraha.ee/ https://www.stat.ee/thi-kalkulaator	
Õpilane tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena, oskab koostada isiklikku ja pere-eelarvet.		Maslow vajaduste püramiid. Tarbimine. Tulu allikad. Isiklik ja pere eelarve. Säästmisvõimalused. Inimeste ostukäitumine, ostukorv, tarbijahinnaindeks.	- Isikliku pere-eelarve koostamine. - Arutus.
5. Tarbijakaitse	3	Mõisted: Tarbija. Lisamaterjalid, külalislektorid: https://www.riigiteataja.ee/akt/TKS https://www.tarbijakaitseamet.ee	Tööleht.
Õpilane teab tarbijate õiguseid ja kohustusi, oskab kasutada tarbijakaitseeadust.		Tarbijakaitseeadus. Tarbija õigused ja kohustused.	
6. Tööjõud	8	Mõisted: Tööealine, töötu, tööhõive, tööpuudus. Töötasu, ümbrikupalk. Motivatsioon. Lisamaterjalid, külalislektorid: Lektor Eesti Töötukassast. https://www.kalkulaator.ee/et/palgakalkulaator https://www.riigiteataja.ee/akt/112072014146 http://www.rajalaidja.ee/tooturg-tana-2012-prognoosid-ja-arengud/ www.employers.ee	
Õpilane teab töötaja ja tööandja õigusi, tunneb tööseadusandlust. Õpilane oskab arutleda tööjõutrendide üle. Teab palga kujunemise ja arvutamise aluseid. Õpilane teab juhi peamisi ülesandeid liidri ja eestvedajana, oskab kasutada erinevaid motivatsioonitegureid juhtimisprobleemide lahenduste pakkumisel.		Rahvastiku jagunemise põhimõtted. Rahvastiku jagunemine (tööealised, töötud jms.) Tööhõive, tööpuudus. Töölepinguseadus. Töötasu ja selle kujunemine, maksud. Ümbrikupalk. Juhtimine, eestvedamine. Motivatsioon, erinevad motivatsioonitegurid. Pensionisüsteem. Töövestlused.	- Palga arvutamine - Töövarjupäev - Rühmatöö – motivatsiooniülesande lahendamine - Rollimäng „Sisenemine tööturule“

<p>7. Ettevõtlus</p>	<p>10</p>	<p>Mõisted: Ajurünnak. SWOT. Tootlikkus, efektiivsus. SKP</p> <p>Lisamaterjalid, külaliselektorid: Õppefilm: „Noored ettevõtjad Indrek Kaing ja Mari Martin“. Ettevõtete ja ettevõtjate edulood. Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskuse esindaja. Simulatsioonimäng: http://www.pizzeria.ee/ http://www.ajujaht.ee/ https://etv.err.ee/l/elusaated/kapital www.employers.ee http://ettevotluskonkurss.ee/ www.eas.ee</p>	
<p>Õpilane teab ettevõtja kohustusi ja riske, tunneb erinevaid ettevõtlusvorme ning oskab analüüsida nende plusse ja miinuseid. Teab erinevaid ajurünnaku meetodeid, oskab koostada lihtsamat äriplaani oma äriidee teostamiseks.</p>		<p>Ettevõtlus ja ettevõtlikkus. Ettevõtluse ülesanded. Erinevad ettevõtlusvormid. Kohalike ettevõtete analüüs. Ajurünnak, äriidee, äriplaan. SWOT analüüs. Tootlikkus, efektiivsus. SKP.</p>	<p>-Töö (ettevõtlusvormid) - Äriidee esitus.</p>
<p>8. Ettevõtte raamatupidamine</p>	<p>4</p>	<p>Mõisted: Bilanss. Aktiva, passiva. Amortisatsioon.</p> <p>Lisamaterjalid, külaliselektorid: Merit Tarkvara raamatupidaja. http://www.merit.ee/</p>	
<p>Õpilane tunneb raamatupidamise aluseid, oskab koostada bilanssi ja pidada lihtsat majandusarvestust.</p>		<p>Bilanss, aktiva ja passiva. Kasum, kahjum, amortisatsioon. Põhivara, käibevara. Lühi- ja pikaajalised kohustused.</p>	<p>Bilansi koostamine.</p>
<p>9. Konkurents</p>	<p>3</p>	<p>Mõisted: Konkurents. Patent, kaubamärk, litsents, autoriõigus. Intellektuaalomand.</p> <p>Lisamaterjalid, külaliselektorid: Õppefilm: „Intellektuaalomand“ http://www.epa.ee/et</p>	
<p>Õpilane tunneb konkurentsiliike ning teab konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid.</p>		<p>Erinevad konkurentsivormid, konkurentsi tunnused, plussid ja miinused. Intellektuaalomand. Patent, kaubamärk, litsents, autoriõigus.</p>	
<p>10. Turundus</p>	<p>8</p>	<p>Mõisted: Turundus. 4P. Logistika. Kommunikatsioon.</p> <p>Lisamaterjalid, külaliselektorid: turundusspetsialist http://www.kuldmuna.ee/ http://www.emaliit.ee/</p>	

Õpilane teab turunduse rolli ettevõtluses. Tunneb erinevaid turundusmeetmeid ja oskab neid kasutada toodete müügiks. Oskab teha ja analüüsida reklaame. Õpilane tunneb tarneahela seaduspärasusi.		Turunduse roll ettevõtluses. Turundusmeetmed: toode, hind, müügikoht, turundussuhtlus. Reklaam ja selle koostamine. Turu-uuringud. Tootearendus. Logistika.	Tootearendus.
11. Raha – ja finantsmajandus	6	Mõisted: Kommertspank. Börs, börsiindeks, aktsiad. Väärtpaberid. Investeerimine. Lisamaterjalid, külalislektorid: Lektor pangast Kommertspankade koduleheküljed http://www.nasdaqbaltic.com/et/bors/ettevottes/nasdaq-omx-tallinn/ www.minuraha.ee	
Õpilane oskab analüüsida kommertspankade rolli; hoiustamise, laenamise, investeerimise võimalusi; tunneb kindlustuse olemust ja pakutavaid teenuseid. Õpilane tunneb tähtsamate väärtpaberite olemust, oskab orienteeruda väärtpaberiturul.		Raha omadused ja funktsioonid. Pangandussüsteem, keskpang, kommertspankad. Hoiustamine, laenamine, investeerimine, kindlustamine. Eesti krooni ajalugu. Euroopa ühisraha euro, selle plussid ja miinused. Väärtpaberiturg.	- Börsiindeksite võrdlus ja analüüs - Väitlus
12. Riigi rahandus	4	Mõisted: Eelarve. Maksud, maksusüsteem. Inflatsioon, deflatsioon. Lisamaterjalid, külalislektorid: KOV majandusnõunik www.eestipank.ee www.stat.ee	Ettepenekud KOV eelarvesse
Õpilane tunneb eesti rahandussüsteemi iseärasusi, oskab arutleda maksusüsteemide erinevuste üle.		Kohaliku omavalitsuse ja riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud. Inflatsioon, deflatsioon.	
13. Rahvusvaheline majandus	4	Mõisted: Import, eksport. Kvoot, dumping. Lisamaterjalid, külalislektorid: Dok film: https://www.youtube.com/watch?v=3dAEMtlcv8M www.maailmakool.ee	Rollimäng

Õpilane oskab võrrelda riike erinevate näitajate alusel. Õpilane teab ekspordi ja impordi mõju riigi majandusele. Õpilane tunneb maailma regioonide kultuurilisi iseärasusi majandustegevuses.		Import ja eksport. Kaubanduspiirangud: tollimaks, kvoodid, kaubandustõkked, dumping. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid. Suhtlemine erinevate kultuuridega. Õiglase kaubandus.	
14. Töökeskkonnaohutus	6	Mõisted: Töötervishoid, tööohutus. Lisamaterjalid, külalislektorid: Lektor Tööinspeksioonist www.ti.ee	
Õpilane tunneb tööohutuse ja töötervishoiu eesmärgid ja ülesandeid; töökeskkonnale esitatavaid põhinõudeid. Õpilane teab töötaja tööohutusalaõiguseid ja kohustusi.		Töötervishoid. Tööandja- ja töövõtja õigused ja kohustused. Töökeskkonna ohutegurid. Tööõnnetused. Töötervishoiu- ja tööohutusala informatsioon.	

6.1 Õppeprotsessi kirjeldus

6.1.1 Majanduse olemus - Maht: 2 tundi

Õpitulemus: Õpilane mõistab majanduse olemust ja majanduskeskkonna toimimist. Teab, kuidas nappus sunnib inimesi valima ressursside vahel ja kaaluma alternatiivkulusid.

Õpisisu: Antakse ülevaade majanduse olemusest ja põhimõtetest. Tutvutakse erinevate tootmisteguritega. Õpitakse hindama ressursse ja nende tähtsust ning kuidas piiratud ressursid (nappus) inimeste otsuseid mõjutavad.

Praktiline osa: Rühmatöö – kuidas kasutada piiratud ressursse ja milliseid otsuseid teha.

Hindamisvõimalus: Majandusuudised ja nende analüüs. Rühmatöö – piiratud ressursside kasutamine üksikul saarel.

6.1.2 Erinevad majandussüsteemid - Maht: 2 tundi

Õpitulemus: Õpilane oskab analüüsida, kuidas erinevad majandussüsteemid lahendavad põhilisi majandusprobleeme.

Õpisisu: Erinevate majandussüsteemidega tutvumine ja nende võrdlemine. Arutelu erinevate majandussüsteemide eeliste ja puuduste üle. Õpitakse tundma turumajanduse olemust. Tutvumine kohaliku kaubandusega nõukogude perioodil ja taasiseseisvunud Eestis.

6.1.3 Nõudlus ja pakkumine - Maht: 2 tundi

Õpitulemus: Õpilane oskab iseloomustada nõudluse ja pakkumise koosmõju tasakaaluhinna kujundamisel. Saab aru nõudluse ja pakkumise graafikutest. Oskab analüüsida ülejäägi ja defitsiidi tagajärgi

Õpisisu: Tutvutakse nõudluse ja pakkumise põhimõtete ja neid mõjutavate teguritega. Õpitakse koostama ja analüüsima pakkumise ja nõudluse tabeleid ja graafikuid. Praktiliste turusituatsioonide kasutamine, mille andmeid saab rakendada pakkumist ja nõudlust mõjutavate tegurite selgitamiseks.

Praktiline osa: Etteantud andmete järgi graafikute koostamine ja tasakaaluhinna leidmine.

Hindamisvõimalus: Etteantud andmete põhjal nõudluse ja pakkumise tabelite ja graafikute koostamine.

6.1.4 Isiklik majandus - Maht: 6 tundi

Õpitulemus: *Õpilane tunneb kodumajapidamiste ressurside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena, oskab koostada isiklikku ja pere-eelarvet.*

Õpisisu: Kasutades majandusringluse mudelit, selgitatakse, kuidas üksikisikud, kodumajapidamised ja ettevõtted osalevad raha, tõdete ja ressurside ringluses. Maslow vajaduste püramiidiga tutvumine. Informatsiooni otsimine isiklikku majandamist puudutavate tulude ja kulude kohta. Õpitakse koostama isiklikku ja pere-eelarvet. Lisaks analüüsitakse tarbijate ostukäitumist ja võrreldakse erinevate riikide tarbijahinnaindeksit. Tutvutakse erinevate säästmisvõimalustega.

Praktiline osa: Isikliku pere-eelarve koostamine, isiklik nädala või kuu eelarve, perekonna tulude ja kulude arvestus ning analüüs. Inimeste ostukäitumise jälgimine. Arutus.

Hindamisvõimalus: Kirjaliku ülesanded. Isikliku pere-eelarve koostamine ja analüüs. Arutus erinevatel isiklikku tarbimist puudutavatel teemadel (koostöö emakeeleõpetajatega).

6.1.5 Tarbijakaitse - Maht: 3 tundi

Õpitulemus: *Õpilane teab tarbijate õiguseid ja kohustusi, oskab kasutada tarbijakaitseadust.*

Õpisisu: Tutvutakse tarbijakaitseadusega ja seaduses sätestatud tarbijate õiguste ja kohustustega. Teadliku tarbija kujundamisele aitavad kaas Tarbijakaitseameti õppevideod.

Praktiline osa: Erinevate situatsiooniülesannete lahendamine ja analüüs. Tarbijakaitseameti õppevideode vaatamine ja vastavate ülesannete lahendamine.

Hindamisvõimalus: Tööleht.

6.1.6 Tööjõud - Maht: 8 tundi

Õpitulemus: *Õpilane teab töötaja ja tööandja õigusi, tunneb tööseadusandlust. Õpilane oskab arutleda töøjõutrendide üle. Teab palga kujunemise ja arvutamise aluseid. Õpilane teab juhi peamisi ülesandeid liidri ja eestvedajana, oskab kasutada erinevaid motivatsioonitegureid juhtimisprobleemide lahenduste pakkumisel.*

Õpisisu: Tööjõuturu paremaks tundmaõppimiseks uuritakse, kuidas jaguneb aktiivne ja mitteaktiivne rahvastik. Analüüsitakse töötusega seotud probleeme. Tutvutakse tööseadusandlust, töötajate õigusi ja kohustusi. Töötaja, juhi ja alluva rollide mõistmiseks kasutatakse rollimänge. Õpilased osalevad rollimängudes nii tööandja kui töövõtjana. Osalemine töövarjupäeva programmis.

Praktiline osa: Rollimäng „Sisenemine tööturule“. Töötasude ja tööjõumaksudega seotud ülesanded. Motivatsiooniülesannete lahenduste leidmine. Õpilased uurivad iseseisvalt, millistel erialadel on

töehõive kõige suurem. Kaasav loeng juhtimise ja eestvedamise teemadel. Õpilased hindavad klassikaaslaste juhi-, liidri- ja eestvedaja omadusi.

Hindamisvõimalus: Motivatsiooniülesannete lahendamine. Töövarjupäeva tööleht ja esitus. Rollimängus osalemine.

6.1.7 Ettevõtlus - Maht: 10 tundi

Õpitulemus: Õpilane teab ettevõtja kohustusi ja riske, tunneb erinevaid ettevõtlusvorme ning oskab analüüsida nende plusse ja miinuseid. Teab erinevaid ajurünnaku meetodeid, oskab koostada lihtsamat äriplaani oma äriidee teostamiseks.

Õpisisu: Õpilased tutvuvad ettevõtete põhitüüpidega ja analüüsivad ettevõtluse rolli turumajanduses ning ettevõtlust kui karjäärivalikut. Hinnatakse oma hoiakuid ettevõtjaks saamise suhtes ja ettevõtlikkust, kasutades erinevaid küsimustikke ja materjale. Kasutatakse erinevaid ajurünnaku meetodeid äriidee leidmiseks ja analüüsitakse seda SWOT meetodi abil. Tutvutakse äriplaani struktuuri ja koostamise põhimõtetega ning tehakse oma idee kokkuvõtlik äriplaani. Uuritakse ettevõtte algkapitali ja finantseerimise allikaid, erinevaid toetussüsteeme. SKP analüüsimisel võrreldakse andmeid erineval ajahetkel ja teiste riikidega. Ettevõtluse paremaks mõistmiseks korraldatakse ettevõtete külastusi.

Praktiline osa: Iseenda ettevõtlikkuse hindamine. Ettevõtjaks või palgatöötajaks olemise sarnasused ja erinevused. Äriidee leidmine, äriplaani koostamine. Ettevõtluskonkursi „Ajujaht“ ideede hindamine. Simulatsioonimäng „Pizzeria“ mängimine, kus rühmad omavahel konkureerivad.

Hindamisvõimalus: Teadmiste kontroll – erinevad ettevõtlusvormid. Äriidee esitus.

6.1.8 Ettevõtte raamatupidamine - Maht: 4 tundi

Õpitulemus: Õpilane tunneb raamatupidamise aluseid, oskab koostada bilanssi ja pidada lihtsat majandusarvestust.

Õpisisu: Ettevõtte raamatupidamise põhimõtete mõistmiseks õpitakse tundma ettevõtete kulude ja tulude seoseid, kohustusi riigi, koostööpartnerite, riigi ja töötajate ees. Praktiliste ülesannete lahendamine aitab mõista raamatupidamise põhitõdesid. Tutvutakse raamatupidamisprogrammidega.

Praktiline osa: Tehingute jaotamine kontodele ja bilansi koostamine. Merit raamatupidamisprogrammiga lihtsamate tehingute kajastamine.

Hindamisvõimalus: Bilansi koostamine.

6.1.9 Konkurents - Maht: 3 tundi

Õpitulemus: Õpilane tunneb konkurentsiliike ning teab konkurentsi positiivseid ja negatiivseid mõjusid.

Õpisisu: Tutvustatakse erinevaid konkurentsivorme, nende eeliseid ja puudusi. Võrreldakse intellektuaalse omandi kaitse võimalusi - litsents, kaubamärk, patent, kasulik mudel, autoriõigus.

Praktiline osa: Õpilased uurivad Patendiameti leheküljelt, millistele ideedele on välja antud patente.

Hindamisvõimalus: Tööleht.

6.1.10 Turundus - Maht: 8 tundi

Õpitulemus: *Õpilane teab turunduse rolli ettevõtluses. Tunneb erinevaid turundusmeetmeid ja oskab neid kasutada toodete müügiks. Oskab teha ja analüüsida reklaame. Õpilane tunneb tarneahela seaduspärasusi.*

Õpisisu: Turunduse kaudu õpitakse, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused ja selgitatakse turunduse rolli ettevõtluses. Tutvutakse turundusplaani ja selle erinevate komponentidega. Selgitatakse välja, milliseid erinevaid reklaamikanaleid turunduses kasutatakse ja kui efektiivsed need on. Analüüsitakse ettevõtete näidetel turunduskampaaniate edukust.

Praktiline osa: Analüüsitakse erinevaid reklaame. Praktiline rühmatöö “Tootearendus” – teoreetiliste teadmiste põhjal arendatakse etteantud teema välja toode. Õpilased kujundavad toote, määravad hinna, mõtleavad välja sobivad müügikohad ja koostavad turundussuhtluse plaani. Igale tootele luuakse telereklaam. Võimalusel võivad õpilased valmistada oote prototüübi.

Hindamisvõimalus: Toote esitlus – idee, turunduskompleks, turundusplaan, telereklaam.

6.1.11 Raha- ja finantsmajandus - Maht: 6 tundi

Õpitulemus: *Õpilane oskab analüüsida kommertsbankade rolli; hoiustamise, laenamise, investeerimise võimalusi; tunneb kindlustuse olemust ja pakutavaid teenuseid. Õpilane tunneb tähtsamate väärtpaberite olemust, oskab orienteeruda väärtpaberiturul.*

Õpisisu: Teema käsitlemisel õpitakse tundma, milleks raha ühiskonnas kasutatakse ja kuidas rahahulk jaguneb. Tehakse ülevaade Eesti raha ajaloost ja arutletakse, millised on Euroopa ühisraha eelised ja puudused. Saadakse teadmisi ja arutletakse kommertsbankade ja keskpanga rollist raharingluses. Tutvutakse erinevate hoiustamise, laenamise ja investeerimisvõimalustega.

Praktiline osa: Börsiindeksite vaatlemine, võrdlemine ja analüüs. Aktsiate hindade muutuste jälgimine ja hinnamuutuste põhjuste analüüs. Interaktiivsed investeerimisülesanded. Õpilased võrdlevad erinevate bankade teenuseid.

Hindamisvõimalus: Etteantud börsiindeksite võrdlus, dünaamika jälgimine ja analüüs. Väitlus teema „Laenamine“.

6.1.12 Riigi rahandus - Maht: 4 tundi

Õpitulemus: *Õpilane tunneb eesti rahandussüsteemi iseärasusi, oskab arutleda maksusüsteemide erinevuste üle.*

Õpisisu: Tutvutakse Eesti finantssüsteemiga. Riigi rahandusest parema ülevaate saamiseks tutvutakse riigieelarvega, selle koostamise põhimõtetega, peamiste tulude ja kuludega. Võrreldakse erinevaid maksusüsteeme ja riigi ning omavalitsuste poolt kehtestatud makse. Inflatsiooni ja deflatsiooni mõistete selgitamiseks kasutatakse erinevaid statistilisi materjale.

Praktiline osa: Ettepanekud KOV eelarvesse.

6.1.13 Rahvusvaheline majandus - Maht: 4 tundi

Õpitulemus: Õpilane oskab võrrelda riike erinevate näitajate alusel. Õpilane teab ekspordi ja impordi mõju riigi majandusele. Õpilane tunneb maailma regioonide kultuurilisi iseärasusi majandustegevuses.

Õpisisu: Võrreldakse riike erinevate majandusnäitajate alusel. Analüüsitakse erinevate riikide ning regioonide majandusliku arengu iseärasusi. Arutletakse, kuidas toimib eksport ja import ja milliseid kaubanduspiiranguid rahvusvahelises kaubanduses kasutatakse. Tutvutakse erinevate rahvusvaheliste majandusorganisatsioonidega. Õiglase kaubanduse õpetamiseks kasutatakse Maailmakooli materjale.

Praktiline osa: Rollimäng, kus omavahel peavad läbirääkimisi erinevate rahvaste esindajad.

Hindamisvõimalus: Rollimäng.

6.1.14 Töökeskkonnaohutus - Maht: 6 tundi

Õpitulemus: Õpilane tunneb tööohutuse ja töötervishoiu eesmärgi ja ülesandeid; töökeskkonnale esitatavaid põhinõudeid; teab kuidas käituda ohuolukordades ja õnnetusjuhtumi korral. Õpilane teab töötaja tööohutusalaseid õiguseid ja kohustusi.

Õpisisu: Käsitletakse töökeskkonna, tööohutuse ja töötervishoiu korraldust, üldnõudeid, esmaabi põhimõtteid.

Praktiline osa: Situatsioonianalüüsid.